

Vooruitzichten inzake de financiën van de gemeenschappen en de gewesten

P. Bisciari
W. Melyn
L. Van Meensel^(*)

Inleiding

De zesde staatshervorming die begin dit jaar op wetgevend vlak werd afgerond zette de herschikking van de Belgische institutionele structuur van de voorbije decennia verder. Tijdens die periode hadden hervormingen plaats in 1970, 1980, 1988-1989, 1993 en 2001. Als gevolg van die aanpassingen werden er steeds meer bevoegdheden overgeheveld van het federaal niveau naar de gemeenschappen en de gewesten. Daarnaast werd ook voorzien in de middelen om die bevoegdheden te financieren. Door de zesde fase van de staatshervorming worden in 2015, het eerste volledige jaar waarin ze van toepassing zal zijn, bevoegdheden overgeheveld voor een bedrag van € 18,7 miljard (4,6 % bbp). Ook de financiering van de gemeenschappen en de gewesten wordt aangepast. In dat kader dient deze deelsector van de overheid een bijdrage te leveren aan de sanering van de Belgische overheidsfinanciën. De staatshervorming heeft dus een belangrijke invloed op de overheidsfinanciën, meer bepaald op de verdeling van de ontvangsten en uitgaven tussen de verschillende overheidsniveaus. In dit artikel wordt nagegaan wat de impact is van deze veranderingen op het toekomstig verloop van de financiën van de gemeenschappen en de gewesten.

^(*) De auteurs danken K. Van Cauter voor zijn bijdrage aan de totstandkoming van dit artikel.

⁽¹⁾ De analyse in dit artikel is in hoofdzaak gebaseerd op gegevens van het Instituut voor de Nationale Rekeningen met betrekking tot de overheidsrekeningen van april 2014, opgemaakt volgens de methodologie van het ESR 1995. Deze gegevens bevatten een statistische breuk in 2009 als gevolg van de uitbreiding van de consolidatieperimeter. Op 30 september 2014 zullen nieuwe overheidsrekeningen worden gepubliceerd waarvan de resultaten afwijken van de in dit artikel gehanteerde gegevens, onder meer door methodologische wijzigingen als gevolg van de overgang naar het ESR 2010.

Dit artikel bestaat uit vijf hoofdstukken. In het eerste hoofdstuk wordt het verloop geschetst van de financiën van de gemeenschappen en de gewesten over de periode 1995-2013. In het tweede hoofdstuk wordt nader ingegaan op het institutioneel kader dat is ontstaan als gevolg van de zesde staatshervorming. Het derde hoofdstuk behandelt de nieuwe budgettaire context voor de gemeenschappen en de gewesten zoals die resulteert uit de wijzigingen die deze staatshervorming teweeg heeft gebracht en uit de aanpassingen in het Europees governance kader. Gelet op het nieuw institutioneel kader worden in het vierde hoofdstuk projecties gemaakt voor een aantal budgettaire variabelen waaronder het financieringssaldo van de gemeenschappen en de gewesten. Het vijfde hoofdstuk is een overzicht van de grote lijnen van de regeerakkoorden die voor de periode 2014-2019 voor de vier grootste gemeenschappen en gewesten gesloten zijn. Tot slot volgen enkele conclusies.

1. Recent verloop van de financiën van de gemeenschappen en de gewesten

In het eerste hoofdstuk van dit artikel wordt het sinds 1995 opgetekende verloop van de financiën van de gemeenschappen en de gewesten voorgesteld⁽¹⁾. Er wordt aandacht besteed aan zowel het geheel van deze entiteiten als aan de vier grootste onder hen: de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, het Waals Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Deze vier entiteiten waren in 2013 samen goed voor 98,4 % van de ontvangsten en voor 98 % van de primaire

uitgaven van het geheel van de gemeenschappen en de gewesten. Hieronder worden achtereenvolgens het financieringssaldo en de schuldgraad behandeld.

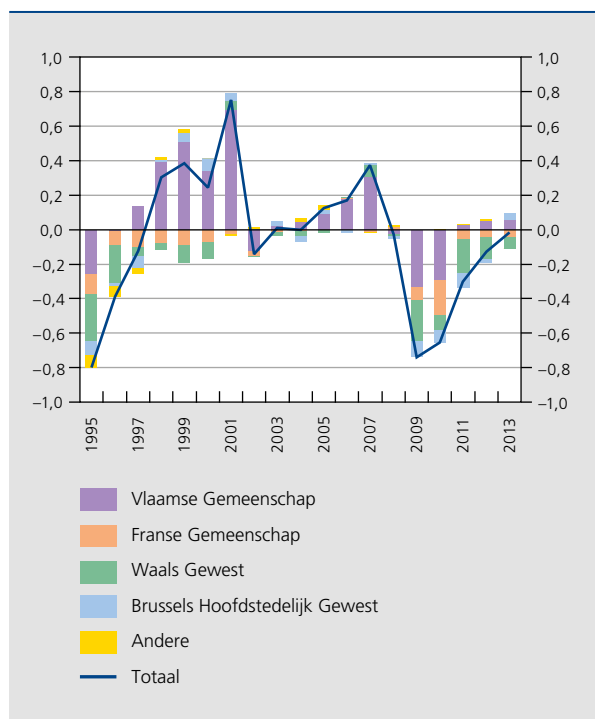
1.1 Financieringssaldo

Doordat, op jaarbasis, de ontvangsten in reële termen gemiddeld beschouwd sterker stegen (2,4%) dan de primaire uitgaven (2,1%), evolueerde het financieringssaldo van het geheel van de gemeenschappen en de gewesten tussen 1995 en 2013 van een tekort van 0,8% bbp naar een toestand van bijna evenwicht⁽¹⁾. Zowel de ontvangsten als de primaire uitgaven stegen, gemiddeld beschouwd, sterker dan het reëel bbp. Het saldo schommelde doordat periodes waarin een geleidelijke verbetering werd opgetekend, onderbroken werden door periodes waarin de situatie fors verslechterde.

Van 1995 tot 2001 verbeterde het saldo merkbaar, namelijk van een deficit van 0,8% bbp naar een overschot van 0,8% bbp. Dat kwam doordat de ontvangsten gemiddeld beschouwd veel sterker toenamen (4%) dan

(1) Aangezien de rentelasten van het geheel van de gemeenschappen en de gewesten beperkt zijn, heeft die factor geen doorslaggevende invloed gehad op het verloop van hun financieringssaldo.

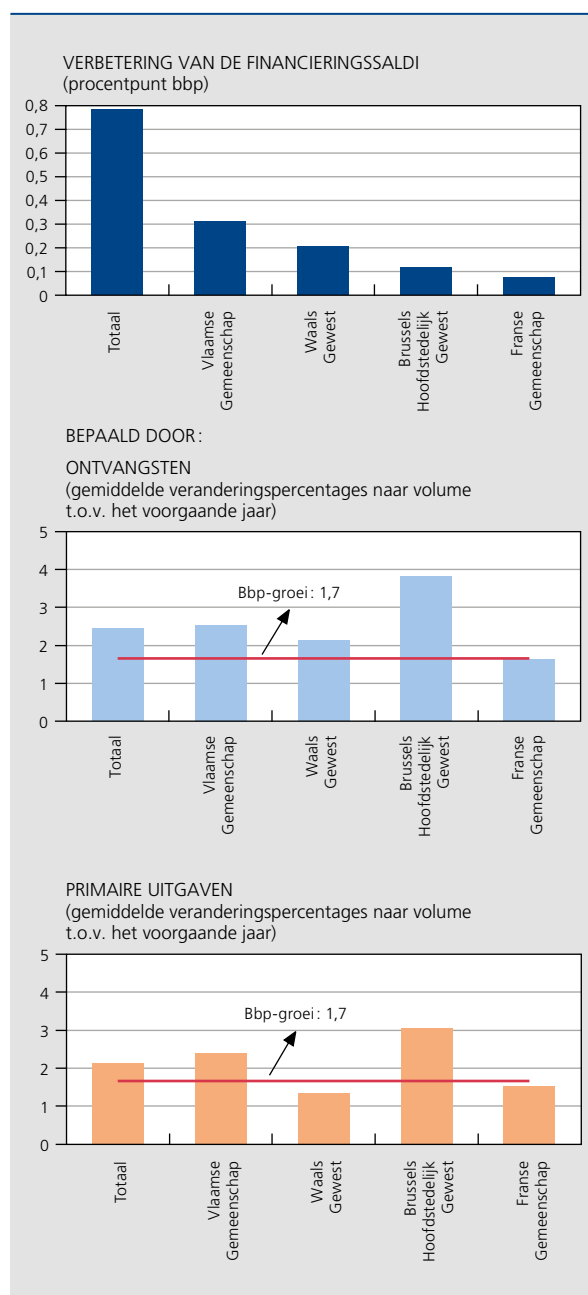
GRAFIEK 1 FINANCIERINGSSALDO VAN DE GEMEENSCHAPPEN EN DE GEWESTEN (in % bbp)

Bronnen: INR, NBB.

de primaire uitgaven (1,8%). Tegen de achtergrond van de scherpe conjuncturele neergang in 2001 kwam deze verbetering tot stilstand en in 2002 werd een tekort van 0,1% bbp vastgesteld. Tijdens de daaropvolgende vijf jaar verbeterde het saldo opnieuw tot een overschot

GRAFIEK 2 DETERMINANTEN VAN HET VERLOOP VAN HET FINANCIERINGSSALDO VAN DE GEMEENSCHAPPEN EN DE GEWESTEN IN DE PERIODE 1995-2013⁽¹⁾

Bronnen: INR, NBB.

(1) Op de gegevens van de ontvangsten en primaire uitgaven werden twee correcties uitgevoerd teneinde beter aan te sluiten bij de budgettaire invalshoek, meer bepaald voor de toegerekende sociale bijdragen en voor de fictieve overdrachten van de federale overheid naar de gemeenschappen en de gewesten voor de betaling van de pensioenen van hun werknemers. De cijfers in constante prijzen zijn berekend aan de hand van de bbp-deflator.

van 0,4% bbp in 2007. Voornamelijk als gevolg van de financiële en economische crisis evolueerde het financieringssaldo evenwel opnieuw naar een tekort van 0,7% bbp in 2009. Vanaf 2010, ten slotte, zette onder impuls van de saneringsplannen van de verschillende regeringen van de gemeenschappen en de gewesten een verbetering in waardoor het saldo in 2013 vrijwel in evenwicht was.

Het financieringssaldo van de vier grootste gemeenschappen en gewesten gaf in de periode 1995-2013 een verloop te zien dat relatief vergelijkbaar was met dat van het totaal. Zo ging het saldo er gedurende deze periode voor al deze entiteiten op vooruit met als resultaat een gering overschot voor de Vlaamse Gemeenschap en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in 2013, en een klein tekort voor de Franse Gemeenschap en het Waals Gewest. Aan het begin van de beschouwde periode vertoonden ze alle vier nog een tekort. Net als voor het geheel van de gemeenschappen en de gewesten, was de verbetering voor de vier entiteiten afzonderlijk telkens een gevolg van het feit dat de ontvangsten sterker toenamen dan de primaire uitgaven. De Vlaamse Gemeenschap boekte overigens over de hele periode, gemiddeld beschouwd, een licht overschot aangezien ze gedurende een aantal jaren een aanzienlijk

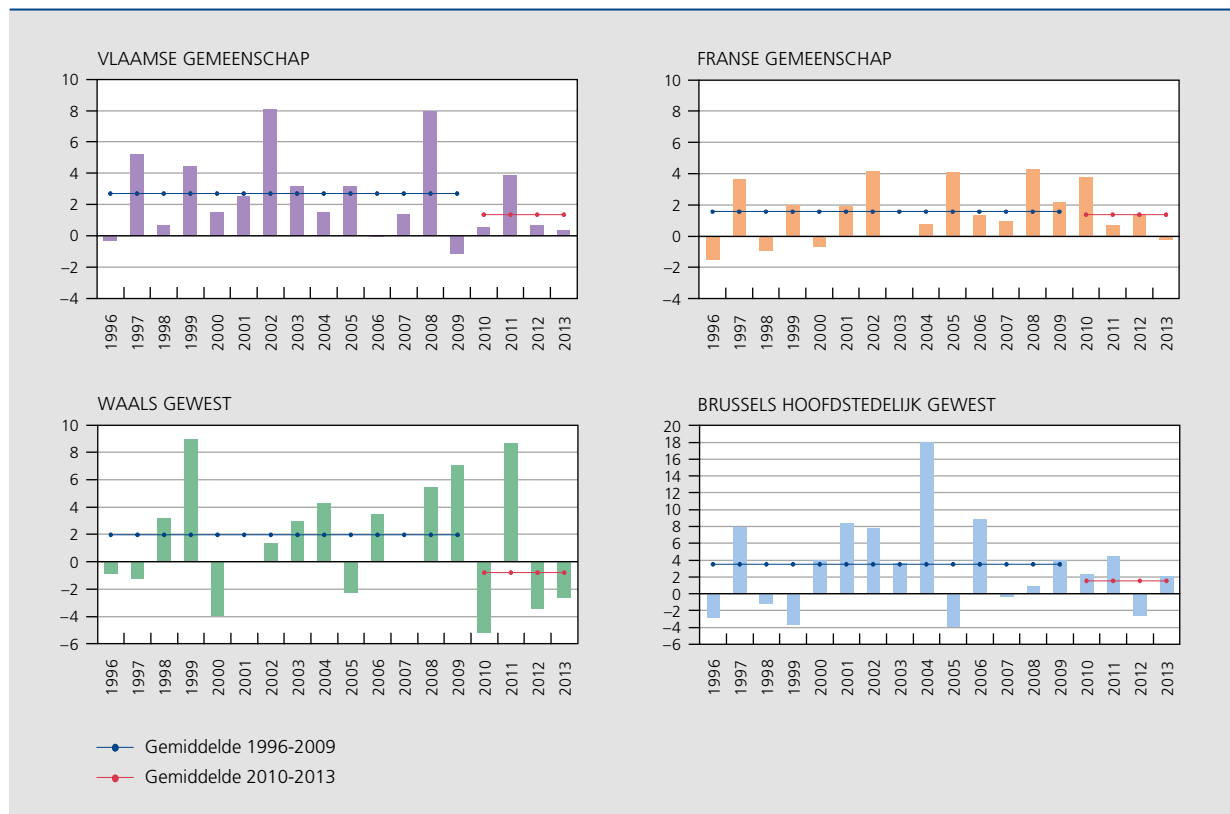
surplus had laten optekenen. De drie overige entiteiten, daarentegen, vertoonden gemiddeld beschouwd een – weliswaar klein – tekort.

De aanzienlijke verbetering van het financieringssaldo van de gemeenschappen en de gewesten die in 2010 inzette, kon voor een groot deel worden toegeschreven aan een vertraging in de expansie van de primaire uitgaven. De gemiddelde jaar-op-jaar toename van deze laatste vertraagde immers van 2,5% in de periode 1996-2009 tot 1% in de periode 2010-2013. De saneringsinspanningen van de verschillende overheden speelden daarbij een belangrijke rol. De daaruit volgende vertraging in het groeitempo van de primaire uitgaven van het geheel van de gemeenschappen en de gewesten gedurende de periode 2010-2013 was duidelijk merkbaar in de vier grootste entiteiten en ze was het sterkst in het Waals Gewest.

1.2 Schuldgraad

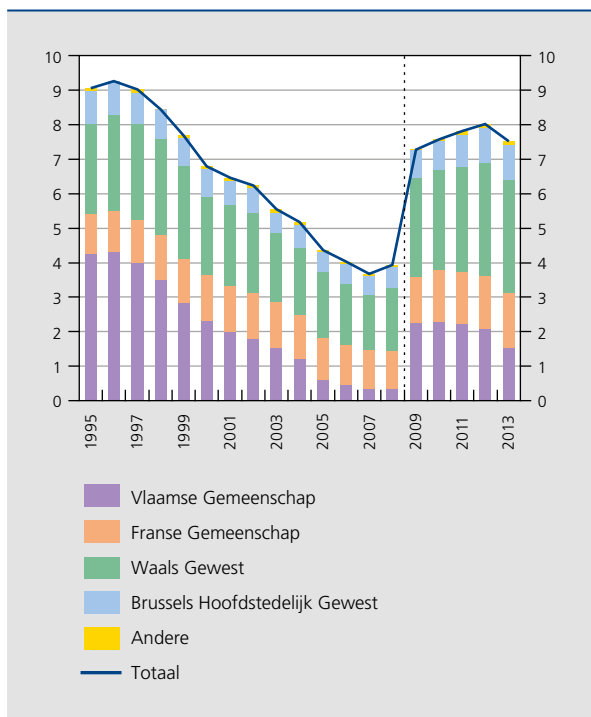
De schuldgraad van het geheel van de gemeenschappen en de gewesten liep vanaf 1995 vrijwel onafgebroken terug tot 3,7% bbp in 2007. Als gevolg van de

GRAFIEK 3 PRIMAIRE UITGAVEN
(veranderingspercentages naar volume t.o.v. het voorgaande jaar)

Bronnen: INR, NBB.

GRAFIEK 4 BRUTO GECONSOLIDEERDE SCHULD VAN DE GEMEENSCHAPPEN EN DE GEWESTEN⁽¹⁾
(in % bbp)

Bronnen: INR, NBB.

(1) De in april 2014 gepubliceerde overheidsrekeningen vertonen in 2009 een statistische breuk vanwege een aanzienlijke uitbreiding van de consolidatieperimeter. Door deze breuk nam de schuld van het geheel van de gemeenschappen en de gewesten in 2009 met 1,5 % bbp toe.

gedurende die periode gecumuleerde begrotingsoverschotten in de Vlaamse Gemeenschap daalde de schuldgraad er sterker dan in het Waals Gewest en dan in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. In die periode ging de schuldratio van de Franse Gemeenschap zich zogoed als stabiliseren.

Vanaf 2008 steeg de schuldgraad van het geheel van de gemeenschappen en de gewesten tot 8 % bbp in 2012. Die stijging was toe te schrijven aan de opeenvolgende begrotingstekorten, aan de kapitaalinjecties in noodlijdende financiële instellingen (Dexia, Ethias Finance en KBC) alsook aan een statistische breuk in 2009 die werd veroorzaakt door een uitbreiding van de statistische consolidatieperimeter. Onder invloed van die drie factoren steeg de schuldgraad fors in het Waals Gewest en in de Vlaamse Gemeenschap dan in de twee andere grote entiteiten.

(1) De hervorming van de wet betreffende de financiering van de gemeenschappen en de gewesten werd reeds in een artikel van het Economisch Tijdschrift toegelicht (Bisciari P. en L. Van Meensel, 2012).

In 2013 nam de schuldgraad van het geheel van de gemeenschappen en de gewesten opnieuw af als gevolg van de terugbetaling, door KBC, van een eerste schijf van het kapitaal dat door de Vlaamse Gemeenschap was geïnjecteerd.

2. Nieuw institutioneel kader

Economisch en budgettair beschouwd, zijn de twee belangrijkste aspecten van de zesde staatsvorming de overheveling van nieuwe bevoegdheden van het federaal niveau naar de gemeenschappen en de gewesten, enerzijds, en de herziening van de financieringsmechanismen van de gemeenschappen en de gewesten, anderzijds. De overdracht van bevoegdheden van de federale overheid en de sociale zekerheid naar de gemeenschappen en de gewesten wordt geregeld bij de bijzondere wet van 6 januari 2014 met betrekking tot de zesde staatsvorming. De begrotingsaspecten zijn vastgelegd in de bijzondere wet van 6 januari 2014 tot hervorming van de financiering van de gemeenschappen en de gewesten, tot uitbreiding van de fiscale autonomie van de gewesten en tot financiering van de nieuwe bevoegdheden.

In het voorjaar van 2014 werden die beide aspecten voor de Duitstalige Gemeenschap geregeld bij de wet van 19 april 2014, en werden de uitoefening van bepaalde bevoegdheden en de daarmee samenhangende middelen bij decreet overgeheveld van de Franse Gemeenschap naar het Waals Gewest en de Franse Gemeenschapscommissie (Cocof) ter uitvoering van de akkoorden van Sint-Emilie.

Hoewel die wetten en decreten op 1 juli 2014 in werking traden, zullen de meeste bepalingen in verband met de financiering pas vanaf 1 januari 2015 van toepassing zijn.

De volgende paragrafen bevatten een overzicht van de omvang van de bevoegdheidsoverdracht en van de grote lijnen van het nieuw systeem voor de financiering van de gemeenschappen en de gewesten. Bij dit laatste wordt gefocust op de mechanismen die door de herziening van de financieringswet werden gecreëerd of aangepast⁽¹⁾.

2.1 Overheveling van bevoegdheden

Volgens ramingen voor 2015, dat betekent het eerste volledige jaar waarin de zesde staatsvorming van kracht zal zijn, zou de verdere overdracht van bevoegdheden van het federaal niveau naar de gemeenschappen en de gewesten ongeveer € 18,7 miljard belopen, of 4,6 % bbp. Voorts wordt in 2016 nog de bevoegdheid voor de

TABEL 1 BEVOEGDHEIDSOVERDRACHTEN NAAR DE GEMEENSCHAPPEN EN DE GEWESTEN

(ramingen op basis van de behoeften bij ongewijzigd beleid in 2015⁽¹⁾⁽²⁾)

	Bedragen (in € miljard)	In % bbp
Gemeenschappen	11,1	2,8
waarvan:		
Kinderbijslag ⁽³⁾	6,4	1,6
Aspecten van gezondheidszorg en hulp aan personen	4,5	1,1
Gewesten	7,6	1,9
waarvan:		
Werkgelegenheidsbeleid	4,2	1,0
Sommige fiscale uitgaven	3,0	0,8
Totaal	18,7	4,6

Bronnen: federale regering, NBB.

- (1) In deze tabel worden enkel de overdrachten beschouwd die in 2015 plaatsvinden. Niet inbegrepen zijn dus de eerder gedane (Plantentuin Meise) of later uit te voeren overdrachten (financiering van de ziekenhuisinfrastructuur in 2016 en interuniversitaire attractiepolen in 2018).
- (2) Met uitzondering van de trekkingsrechten en de controle op de beschikbaarheid van de werklozen, omdat de gewesten hiervoor reeds dotaties hadden ontvangen, terwijl de uitgaven van het Participatiefonds hier niet zijn opgenomen aangezien het om eenmalige bedragen gaat.
- (3) Dit bedrag omvat niet de kinderbijslag die de gemeenschappen en de gewesten reeds vóór de hervorming rechtstreeks aan hun werknemers uitkeerden.

financiering van de ziekenhuisinfrastructuur overgeheveld, waarvoor de uitgaven op € 630 miljoen worden geraamd.

Wordt geen rekening gehouden met de bevoegdheids-overdrachten tussen de entiteiten onderling, zoals die welke voortvloeien uit de akkoorden van Sint-Emilie, dan

gaan de uit begrotingsoogpunt belangrijkste overdrachten – ongeveer 2,8 % bbp – naar de gemeenschappen. Daartoe behoren de volledige kinderbijslag en diverse aspecten van de gezondheidszorg en de hulp aan personen. Voor de materies met betrekking tot de ouderen gaat het hoofdzakelijk om de opvangstructuren zoals rusthuizen, rust- en verzorgingstehuizen en geïsoleerde geriatrische ziekenhuizen, en om de tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden. De andere overgedragen uitgaven voor de gezondheidszorg omvatten elementen van de geestelijke gezondheidszorg, het preventiebeleid en de organisatie van de eerstelijnsgezondheidszorg. Het merendeel van deze bevoegdheden zijn uitgaven die de sociale zekerheid vandaag op zich neemt. Ook uitgaven voor andere bevoegdheden, meer bepaald op het vlak van justitie, worden overgedragen aan de gemeenschappen.

Wat de gewesten betreft, heeft de – op begrotingsvlak – belangrijkste overgedragen materie betrekking op aspecten van het werkgelegenheidsbeleid. Deze overdrachten gaan zowel uit van de federale overheid als van de sociale zekerheid. Die bevoegdheden worden door het Instituut voor de Nationale Rekeningen op dit ogenblik voor een deel beschouwd als een vermindering van de ontvangsten, namelijk de verlagingen van bepaalde socialezekerheidsbijdragen; vanaf 30 september 2014 worden ze beschouwd als uitgaven voor subsidies aan ondernemingen.

Een andere belangrijke bevoegdheid die naar de gewesten wordt overgeheveld, zijn sommige fiscale uitgaven die statistisch beschouwd neerkomen op een vermindering van de ontvangsten. De belangrijkste fiscale uitgave is die voor de woonbonus. Een ander niet te verwaarlozen bedrag heeft betrekking op het gebruik van dienstencheques en PWA-cheques.

TABEL 2 IN 2015 OVERGEDRAGEN FISCALE UITGAVEN

(in € miljoen)

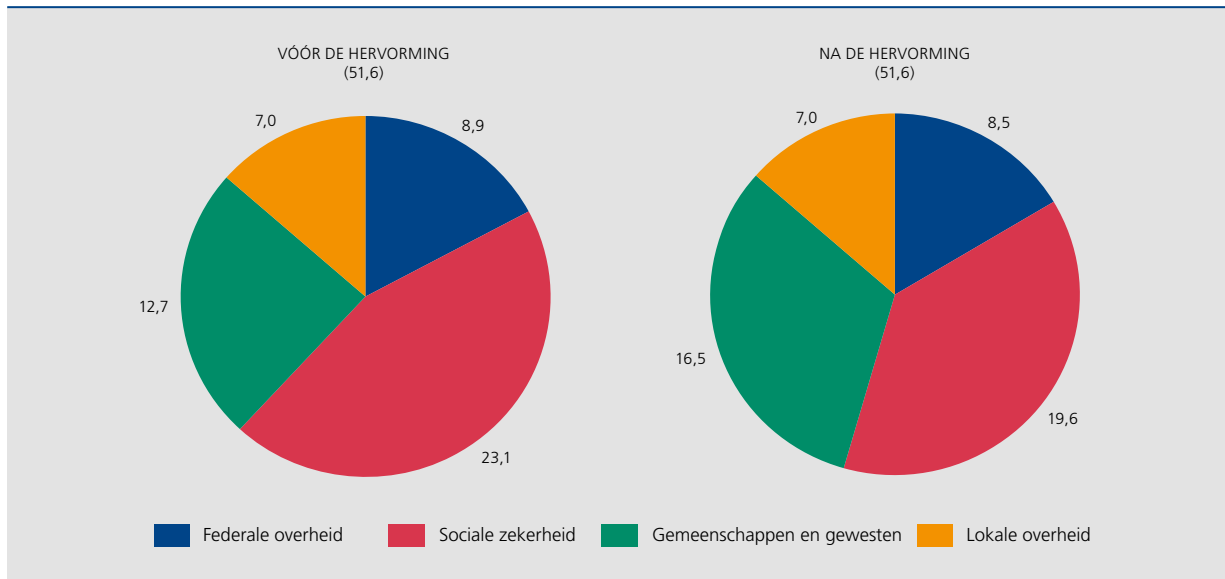
	Vlaams Gewest	Waals Gewest	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Totaal
Huisvesting ⁽¹⁾	1 714	754	144	2 612
Dienstencheques en PWA-cheques	219	94	34	347
Energiebesparende investeringen en passiefhuizen	23	8	1	32
Andere ⁽²⁾	31	20	6	56
Totaal	1 986	876	186	3 048

Bron: federale regering.

- (1) Uitgaven voor hypothecaire leningen die worden aangegaan om de eigen woning aan te kopen of te behouden (fiscale aftrek voor de enige eigen woning, verhoogde korting woonsparen, bijkomende aftrek hypothecaire interesten en premies voor levensverzekeringen).
- (2) Belasting van de niet-ingezetenen en andere elementen van de personenbelasting (beveiliging van de woningen tegen diefstal en brand, renovatie van woningen die worden verhuurd tegen een matige huurprijs en van woningen gelegen in een zone voor positief grootstedelijk beleid).

GRAFIEK 5**FINALE PRIMAIRE BESTEDINGEN VAN DE DEELSECTOREN VAN DE OVERHEID^{(1) (2) (3) (4)}**

(in % bbp, raming aan de hand van de cijfers van 2015)

Bronnen: federale regering, INR, NBB.

- (1) Teneinde enkel de finale bestedingen in aanmerking te nemen, zijn de overdrachten tussen deelsectoren van de overheid niet inbegrepen.
- (2) De overgedragen uitgaven zijn geregistreerd volgens een institutionele logica. In de nationale rekeningen zouden bepaalde uitgaven van de gemeenschappen en de gewesten beschouwd kunnen worden als socialezekerheidsuitgaven.
- (3) De verlagingen van de aan de gewesten overgedragen socialezekerheidsbijdragen werden heringedeeld als uitgaven in afwachting van de verwachte verandering door het INR in het kader van de overgang naar het ESR 2010.
- (4) In tegenstelling tot de rest van dit artikel, is niet gecorrigeerd voor de toegerekende sociale bijdragen en voor de fictieve overdrachten van de federale overheid naar de andere deelsectoren voor de betaling van de pensioenen van hun werknemers. Deze worden dus geboekt zoals in de overheidsrekeningen.

Als gevolg van de zesde staatshervorming zal het aandeel van de gemeenschappen en de gewesten in de ontvangsten en, meer nog, in de uitgaven van de gezamenlijke overheid al met al aanzienlijk toenemen. Op basis van de voor 2015 geraamde cijfers zouden de extra primaire uitgaven van die deelsector, die 3,8 procentpunt bbp bedragen, vrijwel uitsluitend worden onttrokken aan de uitgaven van de sociale zekerheid.

2.2 Nieuw financieringssysteem

In deze paragraaf worden, in grote lijnen, het nieuw financieringssysteem van de gewesten en vervolgens van de gemeenschappen geschetst. Er wordt specifiek aandacht besteed aan de in de wet van 6 januari 2014 bepaalde bijdragen tot de sanering van de overheidsfinanciën en tot de kosten van de vergrijzing, waarvan de bedragen en mechanismen nog niet waren overeengekomen toen op 10 oktober 2011 het akkoord over de staatshervorming tot stand kwam. Ter illustratie wordt ook de structuur van de ontvangsten van de vier grootste gemeenschappen en gewesten vergeleken.

2.2.1 Nieuwe financiering van de gewesten

De nieuwe financiering van de gewesten berust in de eerste plaats op hun ruimere fiscale autonomie. Ze kunnen bijvoorbeeld zogeheten uitgebreide opcentiemen heffen op de personenbelasting. Deze hervorming werd geïmplementeerd krachtens de wet van 8 mei 2014 tot wijziging van het wetboek van de inkomstenbelasting. In 2015 belopen deze uitgebreide opcentiemen 25,99 % van de ontvangsten uit de personenbelasting, wat overeenstemt met ongeveer € 11,9 miljard – of 3 % bbp. Ze financieren 40 % van de overgedragen fiscale uitgaven en vervangen de basisdotatie van de personenbelasting en het grootste gedeelte van de negatieve term. Deze laatste compenseerde, voor de federale staat, het verlies aan ontvangsten als gevolg van de overdracht, in 2002, van sommige belastingen aan de gewesten. Bij ongewijzigd beleid ontwikkelen de opcentiemen en de opbrengst van de personenbelasting zich in hetzelfde tempo, dat trendmatig boven dat van het bbp uitkomt als gevolg van twee factoren: het progressief karakter van de personenbelasting, enerzijds, en de vergrijzing van de bevolking, anderzijds; de pensioenen maken immers deel uit van de belastinggrondslag, en niet van het bbp.

Tabel 3 Structuur van de financiering van de gewesten na de zesde staatshervorming

Onveranderde elementen

Gewestbelastingen en gewestelijke heffingen
Toegewezen middelen uit de personenbelasting aan het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voor de gemeenten
Sommige dotaties ontvangen van de federale overheid⁽¹⁾
Overdrachten ontvangen van andere entiteiten⁽²⁾
Andere niet-fiscale ontvangsten

Nieuwe of aangepaste elementen

Elementen die in 2015 door het overgangsbetrag worden geneutraliseerd⁽³⁾

Gewestelijke opcentiemen op de personenbelasting
Toegewezen middelen uit de personenbelasting

- Middelen voor de nieuwe bevoegdheden (werkgelegenheid en fiscale uitgaven)
- Middelen voor de restbevoegdheden (nieuwe en oude)
- Herziene nationale solidariteitsbijdrage
- Overgangsmechanisme⁽⁴⁾

Overgedragen niet-fiscale ontvangsten (verkeersboetes)
Overgedragen fiscale uitgaven (negatief teken)

Elementen die niet door het overgangsbetrag worden geneutraliseerd

Uit de personenbelasting toegewezen middelen

- Bijdrage tot de sanering van de overheidsfinanciën (structurele inhouding op diverse toegewezen middelen)
- Bijdrage tot de kosten van de vergrijzing (vermindering van de koppeling aan de economische groei voor verschillende toegewezen middelen)
- Sommige aspecten van de herfinanciering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (compensatie voor pendelaars en ambtenaren van internationale instellingen)

Ontvangen overdrachten (dotaties)

- Responsabiliseringsmechanisme klimaat (eventueel)
- Gedeelte van de herfinanciering van de Brusselse instellingen dat ten goede komt aan het Brussels Hoofdstedelijk Gewest of transiteert langs het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (dotaties mobiliteit, beveiliging, tweetaligheidspremies en dodehand)

p.m. Nieuwe uitgaven: pensioenresponsabilisering en, eventueel, responsabiliseringsmechanisme klimaat

Elementen afkomstig van overdrachten tussen de entiteiten

Overdracht van de Franse Gemeenschap aan het Waals Gewest (Sint-Emilie)

(1) Beliris, dotaties voor de overname, door de gewesten, van de inning van een aantal gewestbelastingen, enz.

(2) Het betreft bijvoorbeeld, de door de Franse Gemeenschap aan het Waals Gewest uitgekeerde dotatie ter uitvoering van het Sint-Kwintensakkoord.

(3) Dit bedrag houdt rekening met de herstructurering en de afschaffing van oude financieringsmechanismen van de gewesten zoals de trekkingsrechten inzake de wedertewerkstelling van werklozen.

(4) Bij de berekening van het overgangsbetrag werd tevens rekening gehouden met een raming van de benodigde middelen voor de nieuwe aan de gewesten overgeheveld bevoegdheden. Dit mechanisme houdt rekening met het verschil tussen de gewestelijke verdeling van de middelen en noden in 2015.

De overige 60 % van de fiscale uitgaven en 90 % van de nieuwe bevoegdheden inzake werkgelegenheid maken deel uit van door de federale overheid toegewezen ontvangsten uit de personenbelasting. Het verloop van die toegewezen middelen houdt geen rechtstreeks verband met het verloop van de opbrengst van de personenbelasting, maar is gekoppeld aan de inflatie en deels aan de bbp-groei naar volume. Ze worden tussen de gewesten verdeeld aan de hand van de sleutel van de federaal blijvende personenbelasting.

Een nationale solidariteitsbijdrage die wordt gefinancierd door federale ontvangsten afkomstig van de personenbelasting blijft behouden voor de gewesten waar de opbrengst van de personenbelasting per inwoner lager ligt dan het nationaal gemiddelde; de bepalingen ervan worden wel gewijzigd. Al met al zal het verschil tussen de respectieve aandelen van een gewest in de bevolking en in de opbrengst van de personenbelasting ten belope van 80 % worden gecorrigeerd, maar het basisbedrag waar de correctie op wordt toegepast omvat voortaan middelen van de gemeenschappen en de gewesten. In 2015 zullen de aldus aan het Waals en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest overgedragen middelen teruglopen, maar ze zullen voortaan niet enkel de inflatie volgen, maar ook de economische groei.

Een nieuwe restdotatie, eveneens samengesteld uit toegewezen middelen afkomstig van de federale personenbelasting, omvat de middelen die werden uitgetrokken voor vroegere bevoegdheden, meer bepaald die welke in 1993 en 2002 werden overgeheveld, en voor diverse nieuwe gewestelijke bevoegdheden.

Rekening houdend met alle veranderingen in de financieringswijze van de gewesten, waarvan hier enkel de belangrijkste worden toegelicht, zouden sommige deelgebieden volgens het nieuwe stelsel minder of meer middelen ontvangen dan in het vorige stelsel. Derhalve werd, in de vorm van een gelijkenschakelingsfactor, een overgangsmechanisme uitgewerkt om ervoor te zorgen dat geen enkel deelgebied wint of verliest bij de overschakeling van de oude op de nieuwe financieringswet. De bedragen van die factor zullen in nominale termen voor een periode van tien jaar worden vastgelegd; gedurende de tien daaropvolgende jaren zullen ze geleidelijk uitdoven.

Sommige elementen vormen daar een uitzondering op omdat ze niet via het overgangsmechanisme worden gecompenseerd en dus een onmiddellijk begrotingseffect hebben op de relaties tussen de federale overheid en de deelgebieden. Het betreft de herfinanciering van de Brusselse instellingen en twee responsabiliseringsmechanismen – één inzake pensioenen en een ander inzake

klimaat – alsook bijdragen tot de sanering van de overheidsfinanciën en tot de kosten van de vergrijzing (voor deze laatste, zie subparagraaf 2.2.3).

De Brusselse instellingen – het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de gemeenten en de Vlaamse en Franse Gemeenschapscommissies – ontvangen tegen 2015 extra middelen ten belope van ongeveer 0,1 % bbp. Die middelen zijn afkomstig van diverse kanalen. Gelet op de netto-instroom van pendelaars in dit gewest, wordt aldus, via een correctie, een gedeelte van de inkomens van de pendelaars uit de twee andere gewesten in die middelen opgenomen. Het betreft een horizontale overdracht (i.e. tussen de gewesten) die plaatsvindt via de door federale overheid overgeheveld toegewezen middelen uit de personenbelasting. Een ander mechanisme vergoedt het Brussels Hoofdstedelijk Gewest – eveneens vanaf 2014 en via toegewezen ontvangsten uit de personenbelasting – voor de inkomsten die het niet ontvangt op de lonen van de ambtenaren die werken bij internationale instellingen zoals de EC en de NAVO. Enkel het groter aandeel van deze ambtenaren in de belastinggrondslag van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ten opzichte van hun aandeel in de twee andere gewesten maakt het voorwerp uit van dit mechanisme. Ten slotte worden dotaties aangewend voor specifieke uitgaven, zoals beveiliging, mobiliteit en tweetaligheidspremies. Een gedeelte van de herfinanciering komt vanaf 2012 ten goede aan de Brusselse instellingen.

Bij wijze van deelname in de budgettaire kosten van de vergrijzing zullen de gewesten aan de federale staat voortaan een bijdrage betalen voor de pensioenen van hun ambtenaren. In de praktijk werden de kosten van die pensioenen tot dusver immers zogoed als integraal gedragen door de federale overheid.

Ter uitvoering van het responsabiliseringsmechanisme 'klimaat', krijgt een gewest dat zijn toegewezen doelstelling inzake het reduceren van de uitstoot van broeikasgassen in de gebouwen van de residentiële en tertiaire sectoren overschrijdt, een financiële bonus. Omgekeerd moet een gewest dat zijn doelstelling niet haalt, een malus betalen. Verderop in dit artikel wordt ervan uitgegaan dat elk gewest zijn doelstelling zal bereiken.

Krachtens de akkoorden van Sint-Emilie, ten slotte, ontvangt het Waals Gewest van de Franse Gemeenschap een dotatie voor de bevoegdheden die het op zijn grondgebied overneemt. Het betreft voornamelijk de kinderbijslag en de meeste uitgaven voor gezondheidszorg en hulp aan personen.

2.2.2 Nieuwe financiering van de gemeenschappen

De financieringswijze van de gemeenschappen berust, zoals voorheen, op door de federale overheid overgedragen middelen, die de vorm aannemen van dotaties of van toegewezen fiscale ontvangsten.

De meeste federale overdrachten worden tussen de gemeenschappen verdeeld aan de hand van sleutels die de behoeften voor specifieke bevoegdheden weergeven. Zo worden demografische sleutels bepaald ter verdeling van de voor de nieuwe gemeenschapsbevoegdheden

uitgetrokken middelen: het aantal kinderen van 0 tot 18 jaar voor de kinderbijslag, het aantal 80-plussers voor gezondheidszorg en hulp ten behoeve van bejaarden, de totale bevolking voor de overige aspecten van de gezondheidszorg en van de hulp aan personen (exclusief ziekenhuisinfrastructuur). Bovendien wordt het aantal leerlingen in Nederlandstalige en Franstalige scholen gehanteerd als sleutel voor de verdeling van de toegewezen btw-ontvangsten. Afgezien van de vroegere btw-overdracht – namelijk het gedeelte van de btw-overdracht die voordien reeds verdeeld werd volgens het aantal leerlingen –, omvatten die ontvangsten voortaan

TABEL 4 STRUCTUUR VAN DE FINANCIERING VAN DE GEMEENSCHAPPEN EN DE GEMEENSCHAPSCOMMISSIES NA DE ZESDE STAATSHERVORMING

Onveranderde elementen

- Sommige dotaties ontvangen van de federale overheid⁽¹⁾
- Overdrachten ontvangen van andere entiteiten⁽²⁾
- Andere niet-fiscale ontvangsten

Nieuwe of aangepaste elementen

Elementen die in 2015 door het overgangsbetrag worden geneutraliseerd

- Toegewezen btw-middelen (herzien mechanisme⁽³⁾)
- Toegewezen middelen uit de personenbelasting
 - Hervormde middelen van de personenbelasting
 - Overgangsmechanisme⁽⁴⁾
- Aan de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie en de Duitstalige Gemeenschap toegewezen middelen⁽⁵⁾
- Federale dotaties voor de meeste nieuwe bevoegdheden⁽⁶⁾

Elementen die niet door het overgangsbetrag worden geneutraliseerd

- Uit de personenbelasting toegewezen middelen
 - Bijdrage tot de sanering van de overheidsfinanciën (structurele inhouding op diverse toegewezen middelen)
 - Bijdrage tot de vergrijzingskosten (vermindering van de koppeling aan de economische groei voor verschillende toegewezen middelen)
 - Gedeelte Franse Gemeenschapscommissie en Vlaamse Gemeenschapscommissie van de herfinanciering van de Brusselse instellingen

p.m. Nieuwe uitgaven: pensioenresponsabilisering

(1) Bedrijfsvoorheffing van de universiteiten, financiering van buitenlandse studenten, interuniversitaire samenwerking, Nationale Loterij, Instituut voor Tropische Geneeskunde, Plantentuin Meise, enz.

(2) Het betreft voornamelijk door de gemeenschapscommissies ontvangen overdrachten afkomstig van de Franse Gemeenschap (Sint-Kwintensdotatie voor de Franse Gemeenschapscommissie), de Vlaamse Gemeenschap of het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het omvat tevens dotaties van het Waals Gewest aan de Duitstalige Gemeenschap als gevolg van de overdracht van een aantal bevoegdheden.

(3) De herziening van het mechanisme heeft ook een impact op de samenstelling van de toegewezen btw-middelen. Deze omvatten ook de oude compenserende dotatie voor het kijk- en luistergeld die de gemeenschappen sinds 2002 ontvangen als gevolg van de overdracht van deze laatste naar de gewesten.

(4) Er is bij de berekening van het overgangsbetrag eveneens rekening gehouden met een raming van de behoeften voor de nieuwe aan de gemeenschappen overgedragen bevoegdheden. Dit mechanisme houdt meer bepaald rekening met het verschil in de verdeling van de middelen en de behoeften voor de gemeenschappen in 2015.

(5) Vanaf 2015 worden de door de federale overheid aan de Duitstalige Gemeenschap en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie betaalde oude algemene dotaties omgezet in toegewezen fiscale ontvangsten. De trekkingsrechten voor de wedertewerkstelling van werklozen in de Duitstalige Gemeenschap worden geïntegreerd in de algemene financiering van deze gemeenschap door middel van de toegewezen fiscale ontvangsten.

(6) Kinderbijslag, ouderen, andere gezondheidszorg en hulp aan personen, ziekenhuisinfrastructuur, justitie en interuniversitaire attractiepolen.

het gedeelte 'koppeling aan de economische groei' van de extra middelen van het Lambermontakkoord voor de periode 2010-2015, de compensatie voor het kijk- en luistergeld die aan de gemeenschappen werd toegekend als gevolg van de overdracht, in 2002, van deze laatste aan de gewesten en een bedrag dat een pakket nieuwe bevoegdheden financiert.

De herstructurering van de middelen waarover de gemeenschappen voor de uitoefening van hun vroegere bevoegdheden beschikken, heeft ook de toegewezen ontvangsten uit de personenbelasting beïnvloed. Zoals voordien worden ze tussen de gemeenschappen verdeeld overeenkomstig de opbrengst van de personenbelasting. Die ontvangsten bestaan voortaan uit de vroegere basis-overdracht van de personenbelasting vermeerderd met de aan het Lambermontakkoord verbonden extra btw-middelen, behalve dan het gedeelte 'koppeling aan de economische groei' 2010-2015, dat verschoven is naar de hervormde btw-overdracht.

Zoals voor de gewesten, wordt een overgangsmechanisme ingesteld dat ervoor moet zorgen dat geen enkele entiteit bij de overgang op de nieuwe financieringswet middelen wint of verliest. Sommige elementen treden echter in werking na de toepassing van het overgangsmechanisme teneinde voor de federale overheid een gunstig onmiddellijk begrotingseffect teweeg te brengen. Het betreft de bijdragen aan de sanering van de overheidsfinanciën en de vergrijzingskosten, alsook de pensioenresponsabilisering. De begrotingsimpact van deze laatste zal voor de gemeenschappen zwaarder zijn dan voor de gewesten aangezien ze meer werknemers in dienst hebben, vooral leerkrachten.

2.2.3 Bijdragen van de gemeenschappen en de gewesten aan de sanering van de overheidsfinanciën en aan de vergrijzingskosten

De financieringswet voorziet voortaan in verscheidene bijdragen van de gemeenschappen en de gewesten aan de sanering van de overheidsfinanciën. Voor 2014 wordt eenmalig € 250 miljoen ingehouden op de hun krachtens de oude financieringswet toegewezen middelen uit de personenbelasting. Voor elke gemeenschap en voor ieder gewest worden forfaitaire bedragen bepaald.

Vanaf 2015 legt de financieringswet structurele inhoudingen vast in de vorm van besnoeiingen in de toegewezen fiscale ontvangsten opdat, met inbegrip van het effect ervan op de herziene nationale solidariteitsbijdrage, de gemeenschappen en gewesten samen een bijdrage zouden leveren van € 1,25 miljard, die vanaf 2016 wordt

opgetrokken tot zo'n € 2,5 miljard. De toegewezen fiscale ontvangsten in kwestie zijn, voor de gewesten, de uit de personenbelasting genomen middelen ter financiering van hun nieuwe bevoegdheden inzake werkgelegenheid en, voor de gemeenschappen en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (GGC), de middelen uit de personenbelasting.

Bovendien wordt vanaf 2017 van de entiteiten een extra inspanning gevraagd (die zal oplopen tot 0,2% bbb in 2030) door een aantal dotaties of toegewezen fiscale ontvangsten minder nauw aan de economische groei te koppelen. Voor de gewesten gaat het om de voor de nieuwe bevoegdheden inzake werkgelegenheid en fiscale uitgaven toegewezen ontvangsten uit de personenbelasting, waarvan de koppeling aan de groei teruggebracht wordt van 75 tot 55%, alsook om de nieuwe restdotatie, waarvan de koppeling gereduceerd wordt van 100 tot 55%. Voor de gemeenschappen wordt de koppeling aan de economische groei van de dotaties inzake gezondheidszorg en hulp aan bejaarden verminderd van 82,5 tot 65%, terwijl die voor de ontvangsten afkomstig van de personenbelasting teruggeschroefd wordt van 75 tot 55%. De koppeling aan de groei van de aan de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie toegewezen middelen vermindert eveneens, namelijk van 82,5 tot 65%.

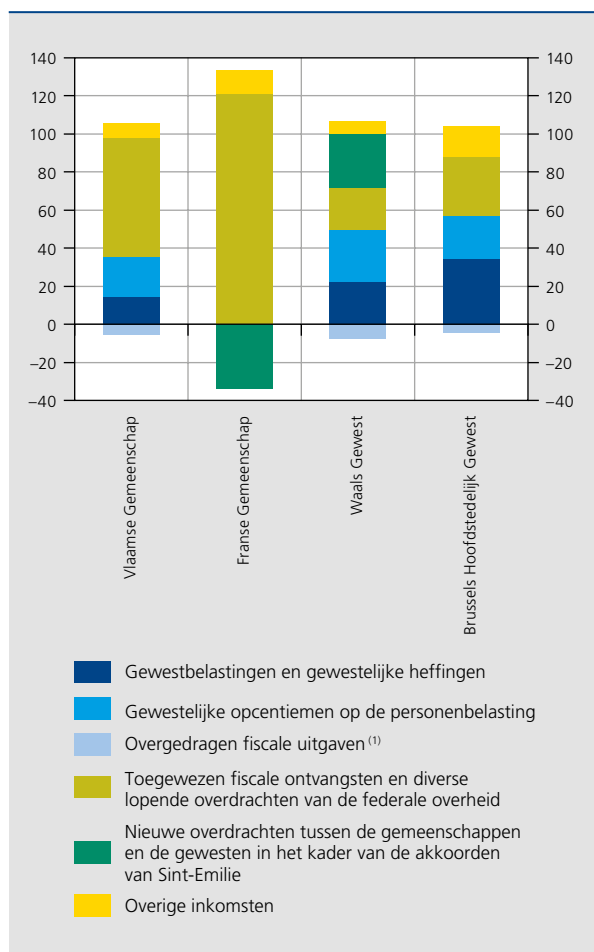
2.2.4 Structuur van de ontvangsten van de gemeenschappen en de gewesten

Gelet op alle wijzigingen die werden aangebracht krachtens de bijzondere wet van 6 januari 2014 en krachtens de decreten ter uitvoering van de akkoorden van Sint-Emilie, zal de structuur van de ontvangsten van de gemeenschappen en de gewesten vanaf 2015 aanzienlijk veranderen. Bovendien verschilt die structuur sterk van de ene entiteit tot de andere. De in deze subparagraaf getoonde uitsplitsing van de ontvangsten van de vier grootste gemeenschappen en gewesten is de uitsplitsing voor 2015 bij ongewijzigd beleid.

De verdeling van de ontvangsten van de Franse Gemeenschap is het meest atypisch, aangezien die entiteit uitsluitend wordt gefinancierd via de bij de financieringswet bepaalde overdrachten van de federale overheid en via diverse ontvangsten (bv. inschrijvingsgeld voor hogere studies). In het kader van de akkoorden van Sint-Emilie draagt die Gemeenschap voorts ongeveer een derde van haar ontvangsten over aan het Waals Gewest en aan de Cocof.

Deze van de Franse Gemeenschap afkomstige 'Sint-Emilie'-overdracht maakt 28% uit van de inkomsten van het

GRAFIEK 6 UITSPLITSING VAN DE ONTVANGSTEN IN 2015
(aandelen van de totale ontvangsten van elke entiteit, in %)

Bronnen: federale regering, INR, NBB.

(1) De overgedragen fiscale uitgaven komen neer op een vermindering van de ontvangsten. De impact van deze bevoegdheidsoverdrachten wordt in andere rubrieken gecompenseerd (ten dele in de gewestelijke opcentiemen op de personenbelasting en ten dele in de door de federale overheid aan de gewesten toegewezen fiscale ontvangsten).

Waals Gewest. De overdrachten van de federale overheid in het kader van de financieringswet, voornamelijk de toegewezen fiscale ontvangsten, zijn goed voor nog slechts 22 % van de inkomsten van dit gewest. De helft van de inkomsten van dit laatste zijn eigen fiscale ontvangsten, zowel nieuwe opcentiemen op de personenbelasting (28 %) als vroegere gewestelijke heffingen en gewestbelastingen (22 %).

Die vroegere heffingen en belastingen, die onder meer de registratie- en successierechten omvatten, zijn nog steeds de belangrijkste financieringsbron van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, ten belope van zowat 35 %. De opcentiemen op de personenbelasting voegen zo'n 15 % aan de eigen fiscale ontvangsten toe. De overdrachten krachtens de financieringswet, voornamelijk de

ontvangsten uit de personenbelasting, leveren 31 % van de inkomsten van dat gewest.

De Vlaamse Gemeenschap, die zowel gemeenschaps- als gewestbevoegdheden uitoefent, bekleedt een tussenpositie tussen de uitersten van de Franse Gemeenschap en de twee andere gewesten. De overdrachten krachtens de financieringswet, zowel de ontvangsten uit de personenbelasting, de btw-ontvangsten als de federale dotaties, maken bijna 63 % van de middelen van die entiteit uit. De nieuwe opcentiemen op de personenbelasting zijn goed voor ruim een vijfde van de inkomsten van de Vlaamse Gemeenschap. De bijdrage van de vroegere gewestelijke heffingen en gewestbelastingen beloopt 15 %.

3. Nieuw begrotingskader

Het kader waarbinnen het begrotingsbeleid van de diverse Belgische overheden wordt uitgetekend, is de afgelopen jaren sterk veranderd vanwege ingrijpende aanpassingen in de Europese regelgeving en als gevolg van de zesde staatshervorming. In dit hoofdstuk wordt eerst ingegaan op deze veranderingen. Vervolgens wordt het binnen dit kader voorgesteld normatief traject besproken.

3.1 Belangrijke recente veranderingen

In een federale staat zoals België draagt elke entiteit bij tot de verwezenlijking van de voor de gezamenlijke overheid geldende begrotingsdoelstellingen. Teneinde de noodzakelijke coördinatie van het beleid van de diverse regeringen te bewerkstelligen, werd in het kader van de bijzondere financieringswet van 16 januari 1989 binnen de Hoge Raad van Financiën (HRF) de afdeling 'Financieringsbehoeften van de overheid' opgericht. Die afdeling formuleert in haar adviezen aanbevelingen inzake begrotingssaldi zowel voor de gezamenlijke overheid als voor elk van de gemeenschappen en gewesten afzonderlijk. Die aanbevelingen vormen doorgaans de basis van de in het Overlegcomité van de federale regering en de gemeenschaps- en gewestregeringen gesloten budgettaire samenwerkingsovereenkomsten. Die overeenkomsten zijn in België de hoeksteen voor de coördinatie van het begrotingsbeleid.

Het begrotingsbeleid van de Belgische overheden wordt reeds geruime tijd sterk bepaald door Europese regels. De afgelopen jaren zijn, als gevolg van de overheids-schuldencrisis, de Europese budgettaire richtlijnen verstrengd met de invoering van het sixpack, het twopack en het Verdrag inzake stabiliteit, coördinatie en bestuur in de Economische en Monetaire Unie, meer bepaald het

begrotingsonderdeel daarvan, beter bekend als het begrotingspact of 'fiscal compact'. Dit begrotingspact werd geïmplementeerd via het samenwerkingsakkoord van 13 december 2013 tussen de federale staat, de gemeenschappen, de gewesten en de gemeenschapscommissies.

Een belangrijk aspect van dit samenwerkingsakkoord is de omzetting in Belgisch recht van de 'gouden regel' van het begrotingspact. Die regel bepaalt dat het begrotingssaldo van de gezamenlijke overheid in evenwicht moet zijn of een overschot moet vertonen. Hij wordt geacht te zijn nageleefd als het jaarlijks structureel saldo van de gezamenlijke overheid voldoet aan de landspecifieke middellangetermijndoelstelling (MTO) of als het het vereiste aanpassingstraject naar deze doelstelling volgt.

Voorts worden in de samenwerkingsovereenkomst de bestaande coördinatiepraktijken geformaliseerd door de aanbevelings- en evaluatiefuncties van de afdeling 'Financieringsbehoeften van de overheid' wettelijk te funderen. Bovendien worden haar verantwoordelijkheden uitgebreid. Zo dient ze advies uit te brengen over de verdeling van de jaarlijkse begrotingsdoelstelling van de gezamenlijke overheid over de verschillende overheidsniveaus, zowel in nominale als in structurele termen. Ze is ook aangeduid als het onafhankelijk orgaan dat toezicht houdt op onder meer de naleving van deze beslissingen en dat, meer algemeen, nagaat of de regeringen hun verbintenissen nakomen. De afdeling wordt tevens verzocht advies uit te brengen over de omvang van de eventueel te nemen correctiemaatregelen alsook om toezicht uit te oefenen op de implementatie daarvan. Tevens moet ze, bij wijze van nieuwe opdracht, een verdeling voorstellen, tussen de verschillende overheden, van een eventuele door de Raad van de Europese Unie opgelegde financiële sanctie, naar rato van de vastgestelde tekortkomingen.

Het samenwerkingsakkoord bepaalt tevens dat in het Overlegcomité vooraf moet worden beraadslaagd over de algemene begrotingsdoelstelling voor de gezamenlijke overheid; dat comité dient verder de verdeling van de doelstellingen tussen de diverse overheidsniveaus goed te keuren.

Een andere belangrijke recente verandering die een impact heeft op het begrotingskader en meer bepaald op het vastleggen van de begrotingsdoelstellingen per entiteit betreft de invoering, vanaf 2014, van een aantal mechanismen in de nieuwe financieringswet (zie paragraaf 2.2). Het gaat om bijdragen van de gemeenschappen en de gewesten in de pensioenkosten van hun ambtenaren, tot de sanering van de overheidsfinanciën en aan de vergrijzingskosten.

3.2 Normatief begrotingstraject voor de gemeenschappen en de gewesten

De afdeling 'Financieringsbehoeften van de overheid' van de HRF begon in 2009 voorstellen te formuleren voor de sanering van de overheidsfinanciën. Die sanering was noodzakelijk geworden door de toename van het overheidstekort als gevolg van de financiële en economische crisis. Belangrijk bij het formuleren van deze voorstellen was dat er niet enkel algemene begrotingsdoelstellingen werden vastgelegd, meer bepaald een begrotingsevenwicht uiterlijk in 2015, maar ook dat een duidelijke en evenwichtige verdeling van de inspanningen tussen de verschillende deelsectoren van de overheid zou worden nagestreefd. Een ander belangrijk criterium was dat de budgettaire houdbaarheid van elk overheidsniveau gegarandeerd moet zijn.

De Afdeling opperde in de loop van 2009 een viertal mogelijke trajecten voor de verdeling van de saneringsinspanningen tussen Entiteit I, die bestaat uit de federale overheid en de sociale zekerheid, en Entiteit II, die de gemeenschappen en de gewesten alsook de lokale overheid omvat. Eind 2009 besloot het Overlegcomité de verdeling tot in 2012 te baseren op het aandeel in de finale primaire uitgaven⁽¹⁾. Dat criterium heeft als voordeel dat rekening wordt gehouden met de relatieve posities inzake overheidsinterventie en het wordt gerechtvaardigd door het feit dat de budgettaire houdbaarheid meer in het bijzonder steunt op een langetermijnbeheersing van de actieradius van de overheidssector. Volgens simulaties van de Afdeling zou de toepassing van deze verdeelsleutel, gelet op het minder grote initiële tekort van Entiteit II, aanleiding geven tot een divergentie in de normatieve begrotingstrajecten, met voor het jaar 2015 een geraamd overschot van ongeveer 1% bbp voor Entiteit II en een vergelijkbaar tekort voor Entiteit I. Een dergelijk verloop stemt echter niet overeen met de budgettaire houdbaarheid van elk overheidsniveau en het kan problematisch lijken op het niveau van sommige componenten van Entiteit II, die verondersteld worden op duurzame wijze begrotingsoverschotten te accumuleren. Voor Entiteit II zijn dergelijke overschotten immers niet gerechtvaardigd; haar schuldenlast blijft namelijk relatief gering en voor haar rijst niet de vraag van de vooruitfinanciering van de vergrijzingsuitgaven in het kader van de verdeling van de bevoegdheden.

In haar adviezen tussen september 2009 en maart 2011 heeft de Afdeling dan ook een institutionele hervorming

(1) Hierdoor diende Entiteit I in te staan voor 65% van de inspanningen over de totale periode en Entiteit II voor 35%. Deze percentages werden afgeleid uit de verdeling van de uitgaven tussen deze entiteiten over de periode 2006-2008 zoals deze beschikbaar waren in de zomer van 2009.

aanbevolen die een convergentie mogelijk zou maken van de budgettaire vooruitzichten en trajecten van de entiteiten. Gelet op het akkoord over de staatshervorming van oktober 2011 heeft de Afdeling, in maart 2012, als uitgangspunt voor de verdeling van de begrotingsdoelstellingen de terugkeer naar een nominaal evenwicht in 2015 aanbevolen voor elk overheidsniveau, waaronder elk gewest en elke gemeenschap, en heeft ze dit nieuwe traject afhankelijk gemaakt van een budgettaire lastenoverdracht van Entiteit I naar Entiteit II. Wat deze laatste betreft was het belangrijk de modaliteiten van de bijdrage van de entiteiten aan de sanering van de overheidsfinanciën te concretiseren zoals voorzien in het akkoord over de staatshervorming. In zijn advies van maart 2013 heeft de Afdeling dit principe nogmaals benadrukt en heeft ze twee mogelijke scenario's voor de bijdrage van Entiteit II aan de budgettaire saneringsinspanning onderzocht.

In juli 2013 werd een definitief politiek akkoord bereikt inzake de zesde staatshervorming welke een overdracht van budgettaire lasten van Entiteit I naar Entiteit II meebracht. In haar advies van maart 2014 heeft de Afdeling akte genomen van het politiek akkoord en van deze lastenoverdracht die zij op 0,7% bbp raamde voor het jaar 2017. De Afdeling heeft bijgevolg het principe van een begrotingsevenwicht voor Entiteit II en voor de onderdelen ervan voor de periode 2014-2017 behouden; de resterende inspanning moet worden geleverd door Entiteit I⁽¹⁾. Zowel het geheel van de gemeenschappen en de gewesten als alle deeloverheden zouden in de periode 2014-2017 jaarlijks een nominaal evenwicht moeten nastreven. Deze doelstellingen werden in het Belgische stabiliteitsprogramma van april 2014 bij wijze van indicatie overgenomen.

4. Projecties vanuit het nieuw institutioneel kader

Voor de verschillende gemeenschappen en gewesten zijn twee projectieoefeningen uitgevoerd: bij de ene wordt, bij ongewijzigd beleid, het verloop van de financieringsaldi geschetst tot in 2030; bij de andere wordt berekend welke groei van de primaire uitgaven (exclusief de uitgaven in verband met de hervorming van de financieringswet) verenigbaar is met de terugkeer, vanaf 2015, naar een begrotingsevenwicht. In de eerste paragraaf wordt ingegaan op de belangrijkste methoden en hypothesen die aan deze projecties ten grondslag liggen.

(1) Uitzonderingen zijn de jaren 2014 en 2015 waarin er voor Entiteit II een overschot van 0,1% bbp wordt voorgeschreven vanwege een aan de lokale overheid gevraagd tijdelijk overschot gelet op haar investeringscyclus.

4.1 Hypothesen en methoden

Deze projecties starten, voor 2013, vanuit de door het INR overeenkomstig het ESR 1995 opgestelde overheidsrekeningen van april 2014.

Voor 2014 stemt de methodologie overeen met die welke werd gehanteerd voor de in juni jongstleden door de Bank gepubliceerde vooruitzichten. De groei van de primaire uitgaven wordt afgeleid uit een analyse van de initiële begrotingen van de belangrijkste entiteiten. Vanaf 2014 worden de ontvangsten geraamd volgens de financieringswet op basis van een macro-economisch kader dat overeenstemt met dat van de van juni daterende vooruitzichten van de Bank tot 2016 en, vervolgens, met dat van het in juli gepubliceerde jaarverslag van de Studiecommissie voor de vergrijzing. Het demografisch kader is dat van de in april gepubliceerde demografische vooruitzichten voor 2013-2060.

Er is rekening gehouden met de impact van de overgang op de nieuwe financieringswet en van de decreten ter uitvoering van de akkoorden van Sint-Emilie. Tevens wordt uitgegaan van de veronderstelling dat het beleid niet wordt gewijzigd, dat wil zeggen dat de entiteiten de bevoegdheden van de federale overheid en van de sociale zekerheid overnemen zoals die deelsectoren ze zouden hebben uitgeoefend, mocht de staatshervorming er niet gekomen zijn. Ze oefenen hun zelfstandige beslissingsbevoegdheid ter zake dus niet uit. Bovendien maken de gewesten, hypothetisch gesproken, geen gebruik van hun fiscale autonomie.

Van de overige ontvangsten wordt aangenomen dat ze, behalve uitzonderingen, het nominaal bbp volgen. Voor de gewestbelastingen en gewestelijke heffingen werd, net als voor de junivoorzichten van de Bank, rekening gehouden met de genomen maatregelen en met het effect van sommige tijdelijke factoren zoals de fiscale regularisering en de inkorting, met een maand, van de aangiftetermijn inzake successierechten. Een andere tijdelijke factor waar rekening mee is gehouden, is de van de federale overheid uitgaande overheveling, in 2013, van een gedeelte van de opbrengst uit de verkoop van mobilofonievergunningen. Voor 2014 en 2016 wordt van KBC geen dividend verwacht. Zoals overeengekomen met de EC, moet die bank tegen 2020 het door de Vlaamse Gemeenschap geïnjecteerde kapitaal aan deze laatste terugbetalen.

Bij het analyseren van de primaire uitgaven voor 2014 wordt rekening gehouden met, onder meer, de neerwaartse herziening van de inflatie naar aanleiding van de btw-verlaging voor elektriciteit. Dat heeft met name tot gevolg dat de loonindexering voor de werknemers van

de diensten van de gemeenschappen en de gewesten uitgesteld wordt tot 2015. Wat de Vlaamse Gemeenschap betreft, wordt tevens rekening gehouden met de uitgaven in het kader van de publiek-private samenwerking (PPS) 'Scholen van Morgen'. In 2015 worden de primaire uitgaven ook gecorrigeerd voor het tijdelijk effect van de in 2014 verrichte verkopen van gebouwen en terreinen.

Er is geen rekening gehouden met de maatregelen die werden aangekondigd in de in juli bekendgemaakte beleidsverklaringen van de gemeenschappen en de gewesten. De projecties geven dus aan in welke budgettaire context deze maatregelen werden genomen.

4.2 Verwacht verloop van de financieringssaldi bij ongewijzigd beleid

De projectieoefening voor de financieringssaldi bij ongewijzigd beleid berust op de aanvullende hypothese dat

de primaire uitgaven (met uitzondering van de uitgaven in verband met de hervorming van de financieringswet) vanaf 2015 hetzelfde verloop te zien geven als het nominaal bbp, op de aan het einde van de vorige paragraaf vermelde correcties na.

Voor het geheel van de gemeenschappen en de gewesten zou het tekort in 2014 naar verwachting beperkt blijven; in 2015 en 2016 zou het oplopen en vervolgens zou het zich tot 2021 op ongeveer 0,8% bbp stabiliseren. Tot 2030 zou dan opnieuw een toename volgen. De Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap en het Waals Gewest laten een vrij vergelijkbaar ontwikkelingsprofiel optekenen. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt het overschot van 2014 tijdens de daaropvolgende jaren geleidelijk kleiner en in 2017 is het zogoed als verdwenen. Daarna zou dit gewest zijn overschot opnieuw enigszins zien groeien.

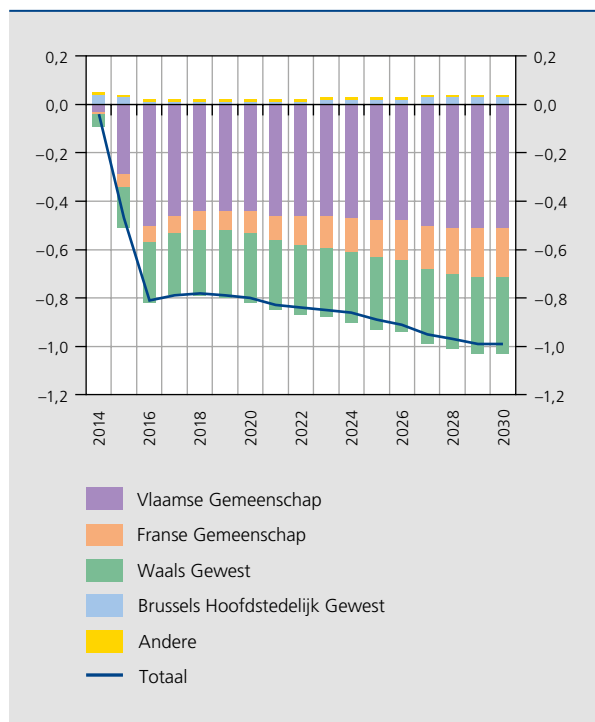
Het verloop van het financieringssaldo wordt grotendeels verklaard door dat van het primair saldo. De verzwarende van de rentelasten blijft aan het begin van de periode beperkt, maar neemt vervolgens toe als gevolg van de schulddynamiek.

In de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap en het Waals Gewest wordt het verloop van het primair saldo ten opzichte van 2014 grotendeels verklaard door factoren die verband houden met de financieringswet. Vooral de saneringsbijdrage, die opgetrokken wordt van € 250 miljoen in 2014 tot € 1,25 miljard in 2015 en tot € 2,5 miljard in 2016, heeft een nadelig effect op de financiën van elke entiteit. De financiën van de gemeenschappen worden tevens bezwaard door de responsabiliseringsbijdrage inzake de pensioenen, die tot in 2028 toeneemt.

In de Vlaamse Gemeenschap zorgen de factoren in verband met de financieringswet voor een forse verslechtering van het primair saldo in 2015 en 2016, voornamelijk als gevolg van de structurele bijdrage tot de sanering van de overheidsfinanciën. In 2015 worden de ontvangsten niet langer ondersteund door het tijdelijk gunstig effect van de fiscale regularisatie in 2014, terwijl de uitgaven de weerslag ondervinden van de verkoop van woningen en terreinen in 2014 en beïnvloed worden door de PPS 'Scholen van Morgen'. In 2016 oefenen andere factoren dan die in verband met de financieringswet, een maximale invloed uit als gevolg van onder meer de PPS 'Scholen van Morgen' en doordat KBC in dat jaar geen dividenden zal uitkeren.

In de Franse Gemeenschap is de verslechtering van het primair saldo integraal toe te schrijven aan factoren die

GRAFIEK 7 FINANCIERINGSSALDO INDIEN DE PRIMAIRE UITGAVEN (M.U.V. DE UITGAVEN IN VERBAND MET DE HERVORMING VAN DE FINANCIERINGSWET)⁽¹⁾ VANAF 2015 IN HETZELFDE TEMPO STIJGEN ALS HET NOMINAAL BBP
(in % bbp)

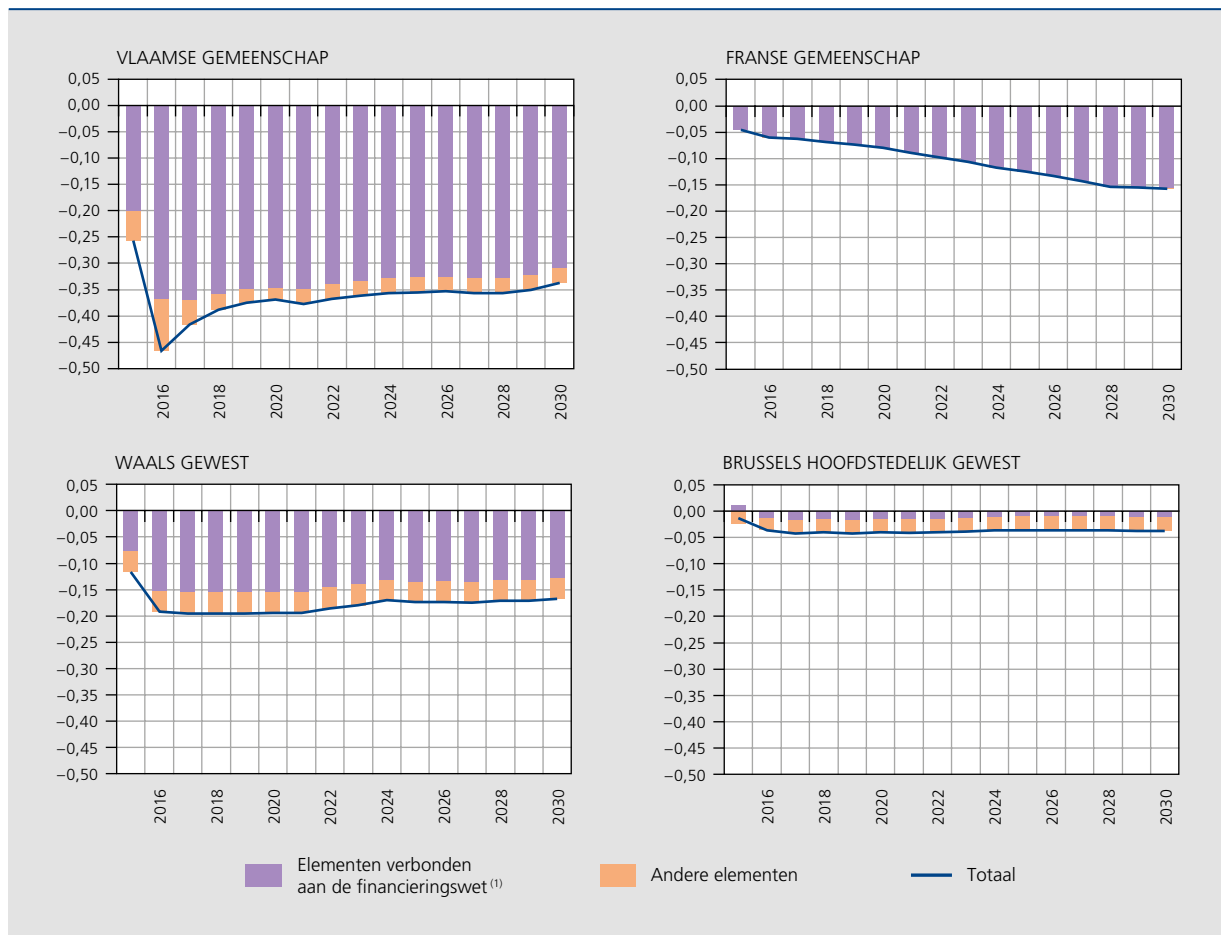

Bronnen: FPB, SCVV, federale regering, INR, NBB.

(1) De uitgaven in verband met de hervorming van de financieringswet zijn de primaire uitgaven in verband met de in het kader van de zesde staathervorming overgedragen bevoegdheden, de responsabiliseringsbijdrage inzake de pensioenen en de overdrachten als gevolg van de akkoorden van Sint-Emilie.

GRAFIEK 8 UITSPLITSING VAN DE VERANDERING VAN HET PRIMAIR SALDO

(in procentpunt bbp, t.o.v. 2014)

Bronnen: FPB, SCvV, federale regering, INR, NBB.

(1) Voornamelijk de toegevoegde fiscale ontvangsten, de meeste federale dotaties, de fiscale autonomie, de bevoegdheidsoverdrachten inzake ontvangsten en uitgaven, de overdrachten als gevolg van de akkoorden van Sint-Emilie en de responsabilisering inzake de pensioenen.

verband houden met de financieringswet. Tot 2016 is het effect van de bijdrage aan de sanering van de overheidsfinanciën doorslaggevend maar, op lange termijn, genereert de responsabiliseringsbijdrage inzake de pensioenen de zwaarste kosten.

In het Waals Gewest is de verslechtering van het primair saldo in 2015 en 2016 overwegend toe te schrijven aan de bijdrage tot de sanering van de overheidsfinanciën. Vanaf 2015 ondervindt dit gewest ook de weerslag van de in 2014 genomen eenmalige maatregelen, zoals de verkoop van het glasvezelnetwerk van Sofico, en van tijdelijke effecten inzake de successierechten als gevolg van de fiscale regularisatie.

Vanaf 2015 verslechtert het primair saldo van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest maar, anders dan in de overige entiteiten, komt dat uitsluitend door andere factoren dan

die welke verband houden met de financieringswet, bijvoorbeeld de weerslag van in 2014 genomen eenmalige maatregelen (verkoop van gebouwen en terreinen) en van tijdelijke effecten inzake de successierechten (fiscale regularisatie). Dit gewest trekt in 2015 nog profijt van de laatste fase van de bij de zesde staatshervorming verworven herfinanciering. Het effect daarvan is groter dan dat van de bijdrage tot de sanering van de overheidsfinanciën.

4.3 Vereiste inspanningen om in 2015 het begrotingsevenwicht te herstellen

Een andere simulatieoefening bestaat erin na te gaan in welke mate de entiteiten hun primaire uitgaven (met uitzondering van de uitgaven in verband met de herziening van de financieringswet) eventueel op een aanvaardbare wijze reëel kunnen laten groeien teneinde

TABEL 5 AANVAARBARE REËLE GROEI VAN DE ANDERE PRIMAIRE UITGAVEN DAN DIE WELKE VERBAND HOUDEN MET DE HERZIENING VAN DE FINANCIERINGSWET OM IN 2015 HET BEGROTINGSEVENWICHT TE HERSTELLEN EN DIT DAARNA TE HANDHAVEN

(veranderingspercentages t.o.v. het voorgaande jaar, gegevens gedeïflecteerd aan de hand van de bbp-deflator)

	2014 ⁽¹⁾	2015	2016	Gemiddelde 2017-2019
Vlaamse Gemeenschap	1,0	-1,7	-1,3	1,8
Franse Gemeenschap	-0,2	-0,3	1,2	1,4
Waals Gewest	0,5	-6,7	-2,7	1,6
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	5,7	6,2	-0,8	1,4
Totaal	1,0	-1,5	-1,0	1,6

Bronnen: FPB, SCcV, federale overheid, INR, NBB.

(1) Verloop van de uitgaven die verenigbaar zijn met de op de vooruitzichten van juni 2014 van de Bank gebaseerde raming.

in 2015 het begrotingsevenwicht te herstellen en dit daarna te handhaven, zoals aanbevolen door de afdeling 'Financieringsbehoeften van de overheid' van de HRF. Het jaar 2014 als vertrekpunt voor deze oefening is hetzelfde als dat voor de projectie bij ongewijzigd beleid. De met de herziening van de financieringswet verband houdende primaire uitgaven en de ontvangsten verlopen op dezelfde wijze als in het scenario bij ongewijzigd beleid.

De primaire uitgaven, die in 2014 in reële termen met 1 % zouden toenemen volgens de ramingen, zouden in 2015 en 2016, om de terugkeer naar een begrotingsevenwicht mogelijk te maken, voor het geheel van de gemeenschappen en de gewesten met respectievelijk 1,5 % en 1 % moeten worden verminderd. Die inspanningen zijn niet enkel noodzakelijk in het kader van het evenwichtsherstel, maar ook vanwege de extra last die wordt opgelegd door de bijdrage aan de sanering van de overheidsfinanciën. Daarna, tijdens de laatste drie jaar van de regionale regeerperiode die in 2019 ten einde loopt, mogen de primaire uitgaven trouwens met gemiddeld ongeveer 1,6 % per jaar stijgen.

Van de grootste gemeenschappen en gewesten staat het Waals Gewest onder de zwaarste druk wat de aanvaardbare reële groei betreft van de primaire uitgaven (met uitzondering van de uitgaven in verband met de herziening van de financieringswet), dat wil zeggen indien de begrotingsinspanning noch aan de ontvangstenzijde zou worden geleverd, noch op basis van de bij de zesde staatshervorming overgedragen uitgaven. Deze overige primaire uitgaven zouden in 2015 met 6,7 % moeten verminderen en in 2016 met nog eens 2,7 %. Deze in vergelijking met de andere entiteiten zwaardere druk is het gevolg van een in 2014 minder gunstig geachte

begrotingspositie. Het Waals Gewest zou dat jaar immers de entiteit zijn met het grootste tekort.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, daarentegen, boekt in 2014 een overschot en geniet in 2015 van de laatste herfinancieringstranche van de Brusselse instellingen. Dit gewest weet het evenwicht te handhaven en laat tegelijkertijd een snelle groei optekenen van zijn primaire uitgaven (met uitzondering van die welke verband houden met de herziening van de financieringswet). In 2016 zou het die uitgaven evenwel met 0,8 % moeten verminderen, aangezien de saneringsbijdrage groter uitvalt dan de herfinanciering en het uitgangspunt in 2015 een begrotingsevenwicht is.

De Franse en de Vlaamse Gemeenschap bevinden zich in een tussenpositie met, in het geschetste scenario, een in reële termen noodzakelijke – zij het minder omvangrijke dan in het Waals Gewest – vermindering van de primaire uitgaven (met uitzondering van die welke verband houden met de herziening van de financieringswet) in 2015.

Uit de simulatieoefening blijkt hoe moeilijk het is om de saneringsinspanningen in de belangrijkste entiteiten (met uitzondering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest) enkel te realiseren op basis van de oude uitgaven. Gelet op de omvang van de vereiste aanpassing is het tevens mogelijk dat er maatregelen moeten worden overwogen op het vlak van de nieuwe uitgavenbevoegdheden en aan de ontvangstenzijde.

5. Regeerakkoorden van de gemeenschappen en de gewesten

De in juli 2014 in de diverse entiteiten gesloten regeerakkoorden vormen een uiting van de budgettaire situatie zoals die in de vorige hoofdstukken is geschetst.

De regeringen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en van de Vlaamse Gemeenschap streven ernaar om, over de regeerperiode die loopt tot 2019, hun begrotingen in evenwicht te houden. De regeringen van de Franse Gemeenschap en van het Waals Gewest, van hun kant, beogen het begrotingsevenwicht te bereiken in 2018.

Om deze doelstellingen te halen, overwegen alle entiteiten het verloop van hun uitgaven sterk te beknotten. Hiertoe zijn diverse specifieke maatregelen uitgewerkt, die vooral bij de aanvang van de legislatuur effect zullen sorteren. Ook zullen sommige entiteiten het aantal indienstnemen fors terugdringen.

De gewesten zullen bovendien gebruik maken van hun nieuwe fiscale bevoegdheden. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest beoogt de belasting op arbeid ietwat te verlichten en te verschuiven naar het vastgoedbezit. In dat kader zou de woonbonus kunnen worden gewijzigd. Het Vlaams Gewest heeft besloten de woonbonus te behouden, maar hem voor de bestaande contracten niet meer te indexeren; het belastingvoordeel voor de nieuwe contracten zou daarenboven worden beperkt. Het Waals Gewest, van zijn kant, zal het belastingvoordeel verbonden aan de dienstencheques beperken en het overweegt een hervorming van de woonbonus.

Conclusies

Volgens de in april 2014 gepubliceerde overheidsrekeningen waren de rekeningen van de gemeenschappen en de gewesten in hun geheel beschouwd in 2013 zo goed als in evenwicht. De Vlaamse Gemeenschap en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest boekten in 2013 een klein

overschot, terwijl de Franse Gemeenschap en het Waals Gewest een gering tekort lieten optekenen.

Naast een aanzienlijke overheveling van bevoegdheden naar de gemeenschappen en de gewesten en een toename van de fiscale autonomie van de gewesten, zorgt de herziening van de financieringswet voor een overdracht van lasten van de federale overheid naar de gemeenschappen en de gewesten. In 2015 en 2016 neemt die omvangrijke overdracht de vorm aan van bijdragen tot de sanering van de overheidsfinanciën. Voorts gaat het voornamelijk om bijdragen aan de vergrijzingskosten. De zesde staatsvorming heeft tevens voorzien in een herfinanciering van de Brusselse instellingen vanaf 2012.

Bij ongewijzigd beleid, vóór de tenuitvoerlegging van de maatregelen die zijn opgenomen in de deze zomer gesloten regeerakkoorden, maakt de in dit artikel gemaakte projectie tot 2030 gewag van een totaal tekort van om en nabij 0,8% bbp vanaf 2016. De toename van dat tekort in 2015 en 2016 is voornamelijk het resultaat van de bijdragen aan de sanering van de overheidsfinanciën. Tijdens het volgende decennium zou het tekort opnieuw oplopen tot ongeveer 1% bbp, meer bepaald als gevolg van de bijdragen aan de vergrijzingskosten. Met uitzondering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, dat gedurende de hele periode een licht overschot zou behouden, zouden de andere belangrijke gemeenschappen en gewesten, namelijk de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap en het Waals Gewest, de hele periode lang aanzienlijke tekorten laten optekenen.

Gelet op de bijdragen aan de sanering van de overheidsfinanciën, is in de voornaamste gemeenschappen en gewesten, behalve in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, een aanzienlijke begrotingsconsolidatie vereist om, zoals aanbevolen wordt door de afdeling 'Financieringsbehoeften van de overheid' van de HRF en bij wijze van informatie overgenomen is in het Belgische stabiliteitsprogramma van april 2014, de evenwichtsdoelstelling te handhaven of te bereiken. Met deze begrotingscontext is rekening gehouden in de recente regeerakkoorden voor de in 2019 ten einde lopende legislatuur.

Bibliografie

Akkoord over de staatshervorming, http://www.dekamer.be/kvvcr/pdf_sections/home/NLdirupo.pdf.

Bijzondere wet van 16 januari 1989 betreffende de financiering van de Gemeenschappen en de Gewesten (gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 17 januari 1989).

Bijzondere wet van 6 januari 2014 met betrekking tot de Zesde Staatshervorming (gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 31 januari 2014).

Bijzondere wet van 6 januari 2014 tot hervorming van de financiering van de gemeenschappen en de gewesten, tot uitbreiding van de fiscale autonomie van de gewesten en tot financiering van de nieuwe bevoegdheden (gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 31 januari 2014).

Bisciari P. en L. Van Meensel (2012), 'De hervorming van de wet betreffende de financiering van de gemeenschappen en de gewesten', NBB, *Economisch Tijdschrift*, juni, 67-89.

Décret du 4 avril 2014 relatif aux compétences de la Communauté française dont l'exercice est transféré à la Région wallonne et à la Commission communautaire française (Assemblée de la Commission communautaire française) (gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 25 juni 2014).

Décret spécial du 3 avril 2014 relatif aux compétences de la Communauté française dont l'exercice est transféré à la Région wallonne et à la Commission communautaire française (Parlement de la Communauté française) (gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 25 juni 2014).

Décret du 11 avril 2014 relatif aux compétences de la Communauté française dont l'exercice est transféré à la Région wallonne et à la Commission communautaire française (Parlement wallon) (publié au Moniteur belge du 12 mai 2014).

Federale overheidsdienst Financiën (2014), *Het stabiliteitsprogramma van België (2014-2017)*, april.

Federaal Planbureau (2014), *Economische vooruitzichten 2014-2019*, juni.

Federaal Planbureau en ADSEI (2014), *Demografische vooruitzichten 2013-2060*, april.

Hoge Raad van Financiën (2009), *Advies over de begrotingstrajecten op korte en middellange termijn voor het aangepaste Stabiliteitsprogramma 2009-2012*, Afdeling 'Financieringsbehoeften van de Overheid', september.

Hoge Raad van Financiën (2011), *Evaluatie 2010 en begrotingstrajecten voor het Stabiliteitsprogramma 2011-2015*, Afdeling 'Financieringsbehoeften van de Overheid', maart.

Hoge Raad van Financiën (2012), *Advies: Begrotingstraject voor het Stabiliteitsprogramma 2012-2015*, Afdeling 'Financieringsbehoeften van de Overheid', maart.

Hoge Raad van Financiën (2013), *Advies: Begrotingstraject ter voorbereiding van het Stabiliteitsprogramma 2013-2016*, Afdeling 'Financieringsbehoeften van de Overheid', maart.

Hoge Raad van Financiën (2014), *Advies: Begrotingstraject ter voorbereiding van het Stabiliteitsprogramma 2014-2017*, Afdeling 'Financieringsbehoeften van de Overheid', maart.

Langenus G. (2005), 'Het stabiliteits- en groeipact: een bewogen geschiedenis', NBB, *Economisch Tijdschrift*, juni, 69-87.

Nationale Bank van België (2014), 'Economische projecties voor België – Voorjaar 2014', *Economisch Tijdschrift*, juni, 7-29.

Nautet M., R. Schoonackers, P. Stinglhamber en L. Van Meensel (2014), 'Zijn de overheidsuitgaven de sleutel voor een succesvolle sanering?', NBB, *Economisch Tijdschrift*, juni, 31-47.

Studiecommissie voor de vergrijzing (2014), *Jaarlijks verslag*, juli.

Van Hecke A. (2013), 'Het Europese begrotingskader en de interne verdeling van begrotingsinspanningen binnen een federale staat', *Documentatieblad, Ministerie van Financiën*, 2de kwartaal.

Vlaamse overheid (2014), Bijdrage van de Vlaamse administratie aan het regeerprogramma van de Vlaamse regering 2014-2019, mei.

Wet van 19 april 2014 tot wijziging van de wet van 31 december 1983 tot hervorming der instellingen voor de Duitstalige Gemeenschap (gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 2 mei 2014).

Wet van 8 mei 2014 tot wijziging van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 ingevolge de invoering van de gewestelijke aanvullende belasting op de personenbelasting als bedoeld in titel III/1 van de bijzondere wet van 16 januari 1989 betreffende de financiering van de Gemeenschappen en de Gewesten, tot wijziging van de regels op het stuk van de belasting van niet-inwoners en tot wijziging van de wet van 6 januari 2014 met betrekking tot de Zesde Staatshervorming inzake de aangelegenheden bedoeld in artikel 78 van de Grondwet (gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 28 mei 2014).

ID	Indonesië
IN	India
KR	Zuid-Korea
MX	Mexico
MY	Maleisië
PE	Peru
PH	Filipijnen
RU	Rusland
TH	Thailand
TR	Turkije
UA	Oekraïne
UY	Uruguay
ZA	Zuid-Afrika
US/VS	Verenigde Staten

Andere

ABS	Asset-backed securities
ADSEI	Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (Federale Overheidsdienst Economie, KMO, Middenstand en Energie)
BBP	Bruto binnenlands product
BEA	Bureau of Economic Analysis (Verenigde Staten)
BIB	Bank voor Internationale Betalingen
BNI	Bruto nationaal inkomen
BRICS	Brazilië, Rusland, India, China en Zuid-Afrika
BRRD	Bank Recovery and Resolution Directive
BTW	Belasting over de toegevoegde waarde
CKP	Centrale voor kredieten aan particulieren
COCOF	Commission communautaire française (Franse Gemeenschapscommissie)
DGS	Depositogarantiestelsel
DIF	Deposit Insurance Fund
EAK	Enquête naar de arbeidskrachten
EC	Europese Commissie
ECB	Europese Centrale Bank
EFFS	Europese faciliteit voor financiële stabiliteit
EFSM	Europees financieel stabilisatiemechanisme
EMU	Economische en Monetaire Unie
Eonia	Euro Overnight Index Average
ESM	Europees stabiliteitsmechanisme
ESR	Europees Systeem van Rekeningen
EU	Europese Unie
Euribor	Euro Interbank Offered Rate
FDIC	Federal Deposit and Insurance Corporation
FED	Federal Reserve
FPB	Federaal Planbureau
G&D	Goederen en diensten
GGC	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie

G20	Groep van twintig
HFCN	Household Finance and Consumption Network
HFCS	Household Finance and Consumption Survey
HRF	Hoge Raad van Financiën
IMF	Internationaal Monetair Fonds
INR	Instituut voor de nationale rekeningen
KMO's	Kleine en middelgrote ondernemingen
MFK	Meerjarig financieel kader
MIR	Monetary financial institutions interest rates
MFI	Monetaire financiële instelling
MSCI	Morgan Stanley Capital International
MTO	Medium-term objective
NAVO	Noord-Atlantische Verdragsorganisatie
NBB	Nationale Bank van België
NBER	National Bureau of Economic Research
OCA	Optimum currency area
OCC	Office of the Comptroller of the Currency
OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OPEC	Organisatie van olie-exporterende landen
OMT	Outright monetaire transacties
PCA	Prompt Corrective Action
PPS	Publiek-private samenwerking
PWA	Plaatselijke werkgelegenheidsagentschappen
R&D	Research and development
RVA	Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening
RWA	Risk weighted assets
SCvV	Studiecommissie voor de vergrijzing
Sofico	Société wallonne de financement complémentaire des infrastructures
SRB	Single Resolution Board
SRF	Single Resolution Fund
SRM	Single Resolution Mechanism
SSM	Single Supervisory Mechanism
TARP	Troubled Asset Relief Program
TiVA	Trade in value added
TW	Toegevoegde waarde
UNCTAD	Conferentie van de Verenigde Naties inzake handel en ontwikkeling
WEO	World Economic Outlook
WHO	Wereldhandelsorganisatie
WTO	World Trade Organisation